

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА**

Факультет педагогіки та психології
Кафедра педагогіки і психології дошкільної освіти та дитячої творчості

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету
педагогіки та психології
Олефіренко Т.О.

« _____ » _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ

галузі знань 01 освіта

спеціальності 012 Дошкільна освіта

факультет педагогіки та психології

Шифр за навчальним планом П02

Робоча програма з виробничої науково-педагогічної практики (*зі змінами, в умовах дистанційного навчання*¹) для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта на 2019 / 2020 рік. – 30 с.

Робоча програма розроблена на підставі наскрізної програми практик студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта, галузі знань 01 Освіта затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова «27» червня 2017 року, протокол №12.

Розробники: Цвєткова Г.Г., професор, доктор педагогічних наук, доцент;
Шулигіна Р. А., кандидат педагогічних наук, доцент;
Довбня С. О., кандидат педагогічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та дитячої творчості.

«27» серпня 2019 р., протокол №1.

Завідувач кафедри

педагогіки і психології дошкільної освіти

та дитячої творчості _____Цвєткова Г.Г.

© Цвєткова Г.Г., 2020 рік,
© Шулигіна Р.А., 2020 рік,
© Довбня С.О., 2020 рік

¹ Прим. Зміни до робочої програми з виробничої науково-педагогічної практики (*в умовах дистанційного навчання*) (див. стор. 18).

1. Опис науково-педагогічної практики

Рік підготовки	– 1
Семестр	– 2
Кількість тижнів	– 4
Кількість кредитів	– 6
Загальна кількість годин	– 180

Вид контролю: **Залік** (диференційований)

2. Мета та завдання науково-педагогічної практики

Мета практики:

– розвиток у магістрантів умінь і навичок, необхідних для здійснення всіх видів діяльності у закладах вищої освіти на базі знань з педагогіки і психології вищої школи, основ педагогічної майстерності, методик викладання фахових дисциплін та усвідомлення значущості цих знань;

– формування готовності осмислювати проблеми, які виникають під час здійснення всіх видів педагогічної діяльності у закладі вищої освіти та здійснювати пошук шляхів для їх вирішення;

– розвиток у практикантів умінь використовувати різні форми організації, засоби, педагогічні технології та інноваційні моделі у освітньому процесі закладів вищої освіти;

– оволодіння комплексом умінь для застосування в практичній діяльності з урахуванням професійних потреб, рівня сформованих компетентностей і набутих компетенцій;

– створення умов для подальшого розвитку дослідницьких умінь, творчої ініціативи, рефлексії, реалізації особистісного творчого потенціалу та конструювання самоосвітньої діяльності кожного магістранта.

Завдання практики:

1. Ознайомлення магістрантів з концептуальними засадами викладання у закладі вищої освіти: змістом, формами та засобами організації навчально-виховної, пізнавальної, самостійної та науково-дослідної діяльності студентів;

2. Формування вмінь спостерігати та аналізувати освітню діяльність закладу вищої освіти та вивчати основні напрями діяльності науково-дослідних установ;

3. Формування у практикантів умінь самостійно визначати таксономію цілей, добирати, в залежності від цього необхідний навчальний матеріал, певні форми організації освітнього процесу та здійснювати його, створюючи продуктивне середовище пізнання під час проведення занять, заходів зі студентами, відповідаючи за їх якість та ефективність;

4. Розвиток здатності до оволодіння сучасними формами, методами і технологіями виховної роботи куратора академічної групи;

5. Формування у магістрантів наукового інтересу, творчого, дослідницького підходу до організації педагогічної діяльності, набуття ними умінь проводити наукові дослідження з використанням ефективних методів і методик, розробляти програму та діагностичний інструментарій педагогічних досліджень;

6. Умінь здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку власної педагогічної діяльності та діяльності викладачів і колег-практикантів;

7. Сприяння розвитку та закріпленню особистісних властивостей магістрантів, які є передумовою формування їх педагогічної майстерності, вироблення індивідуального стилю професійної діяльності закладу вищої освіти;

8. Розвиток здатності магістрантів до інноваційної і самоосвітньої діяльності, сприйнятливості до нововведень та їх відтворення в різних напрямках педагогічної діяльності.

Бази проведення практики: заклади вищої освіти, в яких здійснюється підготовка фахівців за спеціальністю 012 Дошкільна освіта, освітньо-професійного ступеня молодший бакалавр, освітнього ступеня бакалавр.

Керівництво практикою здійснюють методисти – науково-педагогічні працівники фахової кафедри. Для проходження практики студенти розподіляються на підгрупи.

Студенти заочної форми навчання проходять практику без відриву від основного місця працевлаштування та безпосереднього проживання за умови попереднього подання довідки-підтвердження з відповідного закладу вищої освіти.

Планування та реалізація завдань практики відбувається впродовж 4 тижнів з поступовим ускладненням і фіксуються студентами в календарних графіках щоденника практики згідно зі змістовими модулями.

Основні результати навчання і компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – структуру та нормативно-правову базу сучасного закладу вищої освіти; – основні засади, форми і засоби організації освітньої та науково-дослідницької діяльності у закладах вищої освіти; – підходи до безпосереднього здійснення освітнього процесу в системі діяльності закладу вищої педагогічної освіти. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – аналізувати нормативно-правові документи, що регламентують діяльність вишу; – спостерігати та аналізувати освітню діяльність закладу вищої освіти; – володіти методикою викладання, здійснювати добір доцільних методів, засобів навчання, складати конспекти лекційних, семінарських (практичних, лабораторних) занять; – здійснювати спроби проводити різні види занять з їх подальшим самоаналізом. 	<p>Здатність визначати, добирати і використовувати доцільний інструментарій для вивчення системи діяльності закладів вищої освіти;</p> <p>готовність до вирішення освітніх завдань; активного включення в освітній процес у системі «викладач-студент», у пошукову, освітньо-пізнавальну діяльність з опорою на внутрішню мотивацію та професійно-педагогічну спрямованість; створювати продуктивне середовище пізнання;</p> <p>здатність до самоаналізу з метою удосконалення набутих професійних умінь і навичок.</p>
2.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – нормативно-правову базу, що забезпечує конструювання системи і організації виховного простору вишу; – теоретичні та методичні основи, сучасні підходи і механізми здійснення виховної роботи зі студентами; – засоби формування потенціалу, соціально-морального, інтелектуально-творчого, духовного, естетичного, фізичного виховання сучасного студентства. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – володіти сучасними формами, методами, засобами і технологіями організації виховної роботи куратора академічної групи; 	<p>Здатність орієнтуватися на особистість кожного студента, відчувати зміни у процесі напруженої індивідуальної діяльності з розвитку і формування власного потенціалу майбутнього фахівця;</p> <p>готовність до врахування індивідуальних особливостей студентів під час реалізації професійних завдань; оновлення змісту виховної роботи у ЗВО відповідно до вимог часу та європейського вектору її розвитку; формування умінь</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – визначати виховний потенціал навчальних дисциплін і спецкурсів з фахової підготовки та активно його використовувати; – добирати методи та застосовувати механізми здійснення оптимального виховного впливу на студентів у процесі навчання та позааудиторний час; – відкривати суттєвість, обдарованість, потенціал, особистісну вартість, динамічність кожного студента. 	<p>та звичок, необхідних для досягнення студентами рівня самовизначення і самореалізації.</p>
3.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – структуру та напрями діяльності науково-дослідних установ, пов'язаних з вирішенням нагальних освітніх проблем; – підходи до визначення актуальності існуючих проблем, логіку наукового пошуку та здійснення досліджень в галузі дошкільної та вищої освіти; – основні положення наукових досліджень з педагогіки і методик, систему методів та методик їх застосування. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вивчати основні напрями діяльності освітніх науково-дослідних установ; – визначати власні дослідницькі потреби під час здійснення професійної діяльності, працювати із науково-педагогічною та методичною літературою; – формулювати базові теоретичні положення, категоріальний апарат, мету і завдання дослідження; – розробляти діагностичний інструментарій дослідження, визначати критерії, показники та рівні проблеми дослідження; виконувати нетипові завдання дослідницького характеру. 	<p>Здатність визначати специфіку функціонування та основних напрямів діяльності науково-дослідних установ освітньої галузі; використовувати технології науково-педагогічних досліджень;</p> <p>готовність самостійно створювати програму дослідження та моделювати його етапи з опорою на здобуті знання; постійно оновлювати і вдосконалювати свої знання; розширювати світогляд і наукову ерудицію.</p>

3. Програма науково-педагогічної практики

Зміст діяльності студентів-практикантів

Змістовний модуль I

Вивчення особливостей організації освітнього процесу

у закладі вищої освіти

Ознайомчий етап практики (перший тиждень)

Ознайомлення зі змістом та завданнями практики у закладі вищої освіти (надалі – ЗВО).

Участь магістрантів у *настановчій конференції* з науково-педагогічної практики.

Ознайомлення зі змістом, завданнями практики, особливостями її організації, загальним керівником та методистами від фахових кафедр.

Складання студентами-практикантами під керівництвом методистів від фахових кафедр індивідуальних програм проходження науково-педагогічної практики.

Ознайомлення з:

– *основами формування педагогічної системи ЗВО:* структурою закладу вищої освіти, історією та традиціями вишу, факультету, головними напрямками підготовки фахівців, режимом роботи, правилами внутрішнього розпорядку, розкладом занять і основними принципами його побудови. Вивчення матеріально-технічної бази закладу, факультету (бібліотека, спеціалізовані кабінети, лабораторії тощо), форм організації освітнього процесу вишу, його специфіки;

– *нормативно-правовими документами,* що регламентують роботу закладу вищої освіти (Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Статут; ліцензії про надання послуг освітніми закладами, пов'язаних з одержанням вищої освіти на рівнях кваліфікаційних вимог до молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста), бакалавра, магістра; освітньо-професійні програми; навчальні плани першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти);

– *кадровим складом науково-педагогічних працівників* закладу, правами, повноваженнями декана, його заступників, завідувачів кафедр;

– *діяльністю кафедр,* як структурного підрозділу закладу вищої освіти, їх історією, посадовими обов'язками завідувача та науково-педагогічних

працівників кафедр, видами планування та діяльності викладачів: навчального, наукового, методичного, організаційного характеру та громадських доручень. Вивчення ділової документації кафедр (річний план роботи, звіти, протоколи засідань, індивідуальні плани викладачів, планування діяльності виховних кураторів академічних груп студентів тощо), проблематики науково-дослідної і науково-методичної діяльності кафедр;

– *освітньо-професійними програмами, навчальними планами спеціальності «Дошкільна освіта», робочими програмами навчальних дисциплін, їх науково-методичним забезпеченням (підручники, навчально-методичні посібники, навчально-методичні комплекси тощо) освітнього процесу;*

– *організацією і змістом виробничої практики в закладах дошкільної освіти студентів ступеня бакалавра, з її видами та термінами на основі навчальних планів, графіків організації практик, наскрізної та робочих програм різних видів практик, навчально-методичних посібників з інструктивно-методичними матеріалами до їх проведення;*

– *системою виховної роботи і діяльністю студентського самоврядування: вивчення плану виховної роботи куратора академічної групи з позиції сформульованих і усвідомлених виховних завдань та надзавдань, змістового наповнення поетапного персонального зростання студентів, розвитку їх здібностей та потреб у самовдосконаленні.*

Відвідування науково-методичного семінару, засідань, інших заходів, що проводяться фаховими кафедрами.

Фіксація магістрантами результатів спостережень і аналізу освітнього процесу ЗВО здійснюється шляхом занесення до щоденника практики відповідних записів, у частині «робочі записи під час практики» та кінцевому звіті.

Відвідування лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, виховних годин куратора, аналіз форм, методів навчання та організації самостійної пізнавальної діяльності студентів. Спільне складання керівниками практики від фахових кафедр і практикантами індивідуальних програм відвідування, проведення спостережень, аналізу занять науково-педагогічних працівників та виховних заходів кураторів академічних груп. Виконання кожним магістрантом індивідуальних завдань: спостереження

занять з фахових дисциплін, виявлення специфіки викладання психолого-педагогічних і методичних навчальних дисциплін, їх виховного потенціалу, педагогічного досвіду викладачів з використання інноваційних технологій навчання та особливостей організації навчальної і виховної роботи зі студентами. Відвідування студентської академічної групи з метою ознайомлення її складу.

В цілому магістрант має відвідати не менше ніж 4 аудиторних занять (8 годин) різного виду (лекційних, семінарських, практичних, лабораторних) викладачів фахової кафедри.

Змістовний модуль II

Опанування системи педагогічного супроводу освітнього процесу у закладі вищої освіти

Етап самостійної педагогічної діяльності (другий-третій тиждні практики)

Другий тиждень.

Підготовка до проведення магістрантом лекційних, семінарських (практичних, лабораторних) залікових занять з психолого-педагогічних дисциплін та методик дошкільної освіти («Педагогіка», «Педагогіка дошкільна», «Історія дошкільної педагогіки», «Психологія дитяча», «Психологія дитячої творчості», «Основи природознавства з методикою», «Дошкільна лінгводидактика», «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва», «Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку», «Теорія і методика формування математичних уявлень», «Інклюзивна освіта», «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми», «Дитяча література», «Педагогічна взаємодія закладу дошкільної освіти з родиною» та ін.). Навчальні дисципліни для проведення залікових занять можуть бути обрані практикантами самостійно та за згодою викладачів, що їх викладають.

Алгоритм *підготовки* магістрантом лекційних, семінарських (практичних, лабораторних) залікових занять передбачає здійснення під керівництвом викладача, обраної для проведення заняття навчальної дисципліни, такі етапи:

- *обрання теми заняття*, відповідно до робочої програми навчальної дисципліни;
- *самостійне ознайомлення і ґрунтовне опрацювання* рекомендованих до даної теми джерел, методичного забезпечення;
- *складання плану*, визначення методів і прийомів викладання та учіння;

- розроблення конспекту заняття відповідно плану, його попереднє узгодження та затвердження викладачем навчальної дисципліни і методистом від фахової кафедри;

- підготовку мультимедійної презентації (за потребою, з урахуванням виду заняття);

- добір необхідних методичних посібників, зразків наочності, роздавальних матеріалів тощо.

Практиканти без самостійно розробленого і затвердженого, конспекту заняття (лекційного, семінарського, практичного, лабораторного) до його проведення не допускаються. Орієнтовні схеми складання конспектів занять: лекційного, семінарського (практичного, лабораторного) додаються у розділі 7. Методичні рекомендації.

Заняття, що проводяться, обов'язково відвідують та аналізують інші студенти-практиканти.

Третій тиждень. *Самостійне проведення залікових занять. Взаємовідвідування.*

Проведення магістрантом залікових занять передбачає здійснення під керівництвом викладача, обраної для проведення заняття навчальної дисципліни. Складання плану, визначення методів викладання і учіння, розроблення конспекту заняття відповідно плану, його попереднє узгодження та затвердження викладачем навчальної дисципліни і методистом від фахової кафедри; підготовку мультимедійної презентації (за потребою, з урахуванням конкретного виду заняття), добір необхідних методичних посібників, зразків наочності, роздавальних матеріалів тощо.

У присутності викладача навчальної дисципліни (методиста фахової кафедри) та інших магістрантів, практикант проводить 4 залікових заняття (8 години). З них:

- 1 лекційне заняття, 1 семінарське (практичне або лабораторне) заняття з циклу психолого-педагогічних дисциплін;

- 1 лекційне заняття, 1 семінарське (практичне або лабораторне) заняття з циклу методичних дисциплін.

За результатами кожного проведеного заняття магістранти здійснюють самоаналіз та взаємоаналіз, визначають ступінь володіння сучасними методами і технологіями викладання у ЗВО, звертають увагу на доцільність використання засобів навчання тощо. Також складають запис обговорення заняття за зразками схем, що додаються у розділі 7. Методичні рекомендації. Проведені

магістрантом залікові заняття відзначаються оцінкою викладача, яка носить рекомендаційний характер, фіксується на титульній сторінці конспекту заняття і засвідчується підписом.

Кожен практикант відвідує не менше 2-х різних видів залікових занять (4 години) своїх колег-студентів та здійснює їх аналіз.

Ознайомлення зі складом академічної групи. Вивчення особистості студента і складання психолого-педагогічної характеристики на нього.

Під час проходження практики, у своїх індивідуальних програмах, магістранти мають передбачити проведення глибокого психолого-педагогічного вивчення колективу групи, виконання відповідних функцій (організаторська, дослідно-аналітична, інформаційна, спрямувальна, стимулювальна, координаційна, комунікативна) та ознайомлення з обов'язками куратора, складом академічної групи, прийомами індивідуального самовираження кожної особистості, рівнями домагань і вихованості студентів, механізмами розкриття потенційних можливостей, інтересів, їх готовності до саморозвитку тощо.

Знання про вікові та індивідуальні психологічні особливості кожного студента необхідні для забезпечення успіху в навчанні й вихованні, тому магістрант має навчитися складати його характеристику (алгоритм вивчення особистості студента і орієнтовна схема складання психолого-педагогічної характеристики на нього подаються у розділі 7. Методичні рекомендації). На даному етапі практикантам доцільно застосовувати систематичні спостереження, опитування, бесіди, анкетування, тестування та інші діагностичні методи і методики.

Складена на студента характеристика обов'язково візується куратором академічної групи і подається наприкінці практики в пакеті звітної документації.

Самостійна підготовка та участь у реалізації виховного заходу.

Виховна робота в студентській академічній групі здійснюється в контексті загальної концепції та системи виховної роботи в університеті, на факультеті. Використання системного підходу на рівні академічної групи є важливою умовою подальшого покращення освітнього процесу в цілому.

Відповідно плану виховної роботи куратора академічної групи практикант під його керівництвом самостійно готує методичну розробку виховного заходу і бере участь у його реалізації, зокрема це може бути кураторська година, бесіда, диспут, круглий стіл, інтелектуальний ринг,

конференція та ін., що мають на меті формування професійних якостей майбутніх фахівців у позааудиторний час, а також тематичний вечір, вікторина, аукціон, ділова гра, тренінг, екскурсія, відвідування музею, театру тощо (орієнтовна схема методичної розробки виховного заходу подається у розділі 7. Методичні рекомендації). До організації і реалізації виховного заходу можна залучати інших магістрантів. За результатами його проведення студенти-практиканти здійснюють взаємоаналіз за таким орієнтовним планом:

1. Загальні відомості:

Дата, рік проведення виховного заходу;

Прізвище та ініціали магістранта-практиканта

Мета відвідування виховного заходу

Тема виховного заходу і форма проведення.

2. Методичні вимоги до організації і проведення виховного заходу

- тема заходу (актуальність, вмотивованість);
- мета заходу (чіткість, конкретність, спрямованість);
- форма проведення заходу (доцільність її вибору, відповідність темі, меті, змісту);
- підготовка заходу (продуманість плану, змістова наповненість, конкретність, доведення мети заходу);
- активність і самостійність студентів (рівень самостійності, якість участі кожного студента);
- проведення заходу (взаємовідносини, організованість, змістовність, емоційна насиченість, роль педагога у проведенні заходу, зацікавленість студентів, наявність елементів дискусії, проблемності, раціональне використання наочності, ТЗН тощо);

3. Загальні висновки:

- досягнення мети, реалізація цілей заходу.
- ставлення студентів до заходу, ступінь їх задоволення.

На титульному аркуші, оформленій відповідним чином методичної розробки виховного заходу, проведеного у студентській академічній групі, куратор зазначає рекомендовану оцінку і засвідчує її особистим підписом.

Фіксація магістрантами загальних результатів всієї педагогічної роботи здійснюється шляхом занесення до щоденнику практики відповідних записів, у частині «робочі записи під час практики» та звіті.

Змістовний модуль III

Організація науково-дослідницької діяльності магістрантів

Апробаційний етап (четвертий тиждень практики)

Організація та проведення науково-дослідницької діяльності магістрантів

Відвідування наукової бібліотеки НПУ імені М.П. Драгоманова з метою вивчення системи її функціонування та структури: інституційного репозитарію – електронного архіву для тривалого зберігання, накопичення та забезпечення довготривалого та надійного відкритого доступу до результатів наукових досліджень, що проводяться в закладі; з різних видів каталогів (алфавітного, предметного, систематичного, каталогу нових надходжень, каталогу періодичних видань). Ознайомлення зі способами фіксації та обробки бібліографічної інформації (картотека та робочий список літературних джерел).

Ознайомлення з основними напрямками, темами наукових досліджень в галузі дошкільної, вищої освіти їх розробленістю. Вибір теми наукового дослідження над якою планує працювати магістрант. Здійснення пошуково-розвідувальної діяльності, відносно аналізу обраної наукової проблеми в теоретичному і практичному аспектах.

Вивчення, аналіз наукових джерел з метою підтвердження актуальності та ступеня обґрунтованості теми наукового дослідження.

Процес наукового (магістерського) дослідження передбачає такі основні *етапи* [9, 8].

Перший етап:

- знайомство з проблемою дослідження, що виокремлюється для спеціального вивчення, формулювання теми;
- визначення об'єкта, предмета дослідження;
- визначення мети і основних дослідницьких завдань.

Другий етап:

- вибір методології, вихідної концепції дослідження, методів пізнання;
- вибір методів і прийомів дослідження, визначення порядку і регламентації їх застосування;
- розробка методики проведення дослідження (явище, процес), за якими показниками проводиться дослідження, критерії досягнення результату;
- здійснення експериментальної роботи (перетворення педагогічної дійсності в точно розрахованих умовах);

- визначення послідовності дій і техніку узагальнення результатів дослідження;

- формулювання попередніх висновків, їх уточнення.

Третій етап:

- обґрунтування заключних висновків з визначенням рівня ефективності нововведень та розробка практичних рекомендацій;

- опис впровадження отриманих в процесі дослідження наукових результатів у практику;

- оформлення результатів наукового дослідження, списку використаних джерел, додатків.

Апробація результатів дослідження [9, 12].

Ця процедура передбачає участь магістранта у науково-практичних конференціях різного рівня (в тому числі звітних), тижнях науки, методичних семінарах, колоквиумах, нарадах, де відбувається оприлюднення результатів дослідження. Підтвердженням участі у таких заходах слугують сертифікати або програми конференцій.

Крім цього, процес апробації передбачає наявність наукових публікацій – тез, статей (одноосібних або у співпівавторстві) [9, 65].

Публікації. Вказують, у якій кількості та яких науково-методичних, фахових журналах, збірках наукових праць, матеріалах конференцій опубліковані результати науково-дослідної роботи.

Підготовка публікації (тез або статті) за результатами теоретичного дослідження може відбуватись під час науково-педагогічної практики, а за результатами експериментальної роботи – до початку наступної, переддипломної практики і входить до переліку обов'язкової звітної документації.

Підготовлений матеріал наукової публікації рецензується науковим керівником, засвідчується його підписом та печаткою закладу вищої освіти.

Апробація результатів дослідження є обов'язковою складовою для випускної роботи студента, що здобуває ступінь магістра.

Завершальним етапом даного модулю є підготовка кожним практикантом письмового міні-звіту щодо виконаної, на цей період часу, частини магістерського дослідження (вимоги та орієнтовну схему подано у розділі 7. Методичні рекомендації), який засвідчується підписом наукового керівника.

Наприкінці науково-педагогічної практики магістрант або магістрантів-практикантів готує комбіновану слайд-презентацію з відео- та фото-

матеріалами за результатами практичної діяльності, публічно її демонструє та захищає на звітній конференції.

Участь кожного магістранта у роботі звітної конференції враховується під час загального оцінювання за весь період практики у закладі вищої освіти.

4. Форми та методи контролю

Форми поточного контролю: індивідуальна, групова, комбінована, самоконтроль.

Форма підсумкового контролю: залік (диференційований).

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, співбесіда, аналіз діяльності.

Методи письмового контролю: аналіз навчальних занять, конспекти пробних (робочих) занять і виховних заходів, звіт про проходження практики.

Методи самоконтролю: самоаналіз.

5. Вимоги до звітної документації

Форми звітності студента за результатами практики:

1. Оформлення і подання звітної документації

- 1) щоденник практики (заповнюється від руки);
- 2) аналіз 2-х відвіданих занять: лекційних, семінарських/практичних або лабораторних студентів-практикантів;
- 3) 4 конспекти проведених залікових занять з психолого-педагогічних дисциплін та методичних дисциплін (2 лекційних, 2 семінарських/практичних або лабораторних), завірених викладачем навчальної дисципліни та рекомендованою оцінкою, яка фіксується на титульній сторінці конспекту заняття і засвідчується підписом, текстовим записом самоаналізу кожного заняття);
- 4) психолого-педагогічна характеристика особистості студента, засвідчена підписом куратора академічної групи;
- 5) методична розробка виховного заходу, проведеного зі студентами академічної групи з рекомендованою оцінкою, завіреною підписом куратора;
- 6) міні-звіт про здійснений етап магістерського дослідження, засвідчений підписом наукового керівника;
- 7) комбінована слайд-презентація з відео- та фото- матеріалами за результатами проходження науково-педагогічної практики, її демонстрація і публічний захист на звітній конференції.

II. Презентація результатів проходження практики на звітній конференції

Практикант або група студентів-практикантів, що виконувала програму практики, готує комбіновану слайд-презентацію з відео- та фото- матеріалами за результатами практичної діяльності, публічно її демонструє та захищає на звітній конференції.

Участь кожного магістранта у роботі звітної конференції враховується під час загального оцінювання за весь період практики у закладі вищої освіти.

6. Розподіл балів, які отримують студенти *

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів-практикантів за 100 шкалою з метою одержання еквівалентних оцінок за національною шкалою та шкалою ECTS

№ з/п	Вид діяльність студента-практиканта	Термін виконання	К-ть балів
1.	Вивчення та аналіз особливостей освітнього процесу у закладі вищої освіти	Перший тиждень	0-5
2.	Відвідування, взаємовідвідування та аналіз занять: лекційних, семінарських (практичних або лабораторних), проведених іншими студентами-практикантами	Протягом практики	0-5
3.	<i>Педагогічна діяльність на посаді викладача.</i> Підготовка магістрантом залікових занять з психолого-педагогічних та методичних дисциплін: лекційних, семінарських (практичних або лабораторних).	Другий – тиждень	0-15
4.	Проведення магістрантом залікових занять: лекційних, семінарських (практичних або лабораторних).	Третій тиждень	0-15
5.	Складання психолого-педагогічної характеристики особистості студента	Третій тиждень	0-10
6.	<i>Педагогічна діяльність у якості куратора академічної групи.</i> Підготовка методичної розробки виховного заходу зі студентами академічної групи та його реалізація	Третій тиждень	0-15
7.	Підготовка міні-звіту про здійснений етап магістерського дослідження	Четвертий тиждень	0-15
8.	Дотримання організаційних вимог, трудової дисципліни та активність студента під час проходження всіх модулів практики	Протягом практики	0-5
9.	Змістовність наповнення, культура оформлення і своєчасність подання керівнику практики звітної документації для її оцінювання	Четвертий тиждень	0-10
10.	Комбінована слайд-презентація з відео- та фото-матеріалами за результатами проходження науково-педагогічної практики, її демонстрація і публічний захист на звітній конференції	Четвертий тиждень. Звітна конференція	0-5
Разом:			100

* Прим. Розподіл балів, які отримують студенти за виробничу науково-педагогічну практику з урахуванням внесених до програми змін подано на стор. 26.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для диференційованого заліку	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного проходження практики	не зараховано з можливістю повторного проходження практики
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним проходженням практики	не зараховано з обов'язковим повторним проходженням практики

ЗМІНИ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ ВИРОБНИЧОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

освітній рівень	магістр
галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
спеціальність	012 Дошкільна освіта
Факультет	педагогіки та психології

Вимоги до звітної документації з виробничої науково-педагогічної практики

1. Оформлення і подання звітної документації:

Форми звітності студента за результатами практики подаються на електронному пошту керівнику практики.

- 1) Розробка 2-х дистанційних тижневих тем курсу для платформи MOODLE (теми узгодженні з викладачем курсу) фрагмент дистанційної тижневої теми курсу подано в п.2. Методичних рекомендацій (Додаток А).
- 2) Підготовка тестів (10 тестів до кожної теми) до дистанційної тижневої теми курсу, правила створення тестів див. у п.2. Методичних рекомендаціях (Додаток Б).
- 3) Міні-звіт про здійснений етап магістерського дослідження (Додаток В).
- 4) Підготовка відеоролику або презентації в програмі PowerPoint спеціальності 012 Дошкільна освіта у форматі профорієнтаційної роботи з майбутніми абітурієнтами:
«Креативні викладачі – творчі студенти»;
«Я- студент-магістрант Драгоманівської родини» та ін. (Додаток Г).

2. Методичні рекомендації

Методичні рекомендації щодо проходження виробничої науково-педагогічної практики розроблено відповідно до змін змісту робочої програми, з урахуванням усіх видів діяльності практикантів та вимог щодо оформлення обов'язкової звітної документації у електронному (друкованому) форматах.

Фрагмент дистанційної тижневої теми курсу

Теоретичний навчальний матеріал:

1. Лекція та презентація (рекомендується в форматі pdf).

а. Посилання на зовнішній ресурс (відео (телеканал TED), аудіо, підкаст, корисні посилання (е-бібліотеки, сайти з цікавими матеріалами за темами курсу тощо).

б. Контрольні запитання.

2. Завдання до практичних/семінарських/лабораторних робіт.

3. Завдання для самостійної роботи.

Лекція – будується за принципом чергування сторінок з теоретичним матеріалом і посиланням на зовнішній ресурс (відео (телеканал TED), аудіо, підкаст, корисні посилання (е-бібліотеки, сайти з цікавими матеріалами за темами курсу тощо) та контрольними запитаннями.

Орієнтовна схема конспекту лекції²

Тема: _____ (___ год.).

Основні питання:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Ключові слова: _____

Мета: _____.

Навчальний час: _____.

Обладнання: _____.

Рекомендована література:

Основна:

Допоміжна:

Інформаційні ресурси:

² Цветкова Г. Г. Професійне самовдосконалення викладачів гуманітарних дисциплін вищої школи : монографія / Г. Г. Цветкова. – Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2014. – С. 343-345.

Основний зміст лекції

1. **Теза** – відповідь на питання, зазначена в плані лекції будується за принципом чергування сторінок з теоретичним матеріалом і посиланням на зовнішній ресурс (відео (телеканал TED), аудіо, підкаст, корисні посилання (е-бібліотеки, сайти з цікавими матеріалами за темами курсу тощо).

2. Питання для контролю:

1. ...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...

Вимоги до оформлення презентації

Зміст

1. Зміст презентації відповідає змісту лекції;
2. У презентації містяться лише основні поняття, формули, тези тощо;
3. Зміст презентації структурований та логічно пов'язаний із темою лекції та основними питаннями;
4. Мова та понятійний апарат презентації відповідає тематиці та враховує особливості цільової аудиторії;
5. Містить проблемні запитання;
6. Містить практичні приклади та посилання на сучасні ресурси;
7. Містить завдання для студентів, що дають можливість отримання від них зворотного зв'язку щодо нового матеріалу.

Структура

1. Структура презентації відповідає структурі лекції;
2. Наявність титульного слайда, де вказано тему, назву предмета, ПІБ лектора;
3. Наявність слайду, що містить основні питання лекції;
4. Наявність висновків;
5. Наявність списку рекомендованих джерел та (чи) пояснень щодо практичного застосування теоретичного матеріалу.

Мультимедійні засоби

1. Має бути виконана за допомогою програмного забезпечення для розробки презентацій, а саме Microsoft PowerPoint;

2. Цифрові дані подаються наочно, у вигляді схем, графіків, зображень;

Діаграми, графічні зображення, анімація використовуються відповідно до поставленої мети;

4. Використані зображення якісні, їх кількість є достатньою для розкриття змісту;

5. Використання відео-фрагментів, звукового супроводу та анімації виправдане тематикою змісту.

Дизайн

1. Для презентації дібрано оптимальний з точки зору змісту шаблон оформлення презентації;

2. Дотримана висока контрастність при доборі кольорів фону та тексту;

3. Розмір та кількість об'єктів на слайді є оптимальним для презентації лекційного матеріалу;

4. Розмір шрифту основного тексту відповідає затвердженим нормам (20 пт).

А також важливо!

- На слайдах подаються ключові слова чи фрази, а не речення;
- Текстові дані візуалізовані;
- Наявність дубляжу заголовків слайдів (продовження слайдів) – не допустимі!
- Використання до 3-х видів шрифтів та до 3-х кольорів
- Розміщення картинок (доцільніше фото!) по лінії або навхрест
- Оптимальна кількість слайдів 12-15
- На одному слайді виводиться одне ключове поняття;
- Використання анімації: для акцентування уваги, демонстрації процесу, у разі декількашарового слайду;
- Графіка супроводжується коротким підписом;
- Презентація носить проблемний характер, не є точною копією друкованого підручника або лекції.

**Орієнтовна схема конспекту семінарського
(практичного, лабораторного) заняття**

Тема _____.

Мета вивчення: _____.

Обсяг навчального часу: ____ години

Обладнання: _____.

Завдання до семінарських / практичних / лабораторних робіт*:

_____.

_____.

_____.

_____.

_____.

_____.

Література:

Обов'язкова:

1. ...
2. ...

Додаткова:

1. ...
2. ...
3. ...
4. ...

* Завдання до семінарських/практичних/лабораторних та самостійних робіт передбачає творчу відповідь студента.

Правила створення тестів

1. Розгорнуте питання – короткі відповіді
2. Максимальна точність та зрозумілість питань
3. Постановка питання саме у формі питання зі знаком «?»
4. Неприпустимість логічних підказок у питаннях
5. Із питання необхідно вилучити всі вербальні асоціації, що вказуватимуть на правильну відповідь
6. Слід уникати питань для перевірки тривіальних або надмірно вузькоспеціальних знань
7. Відомості, що містяться в одному тестовому питанні, не повинні давати відповідь на інше тестове питання
8. Однорідність варіантів відповідей (неприпустимо включати варіанти відповідей з інших тем, галузей знань)
9. Узгодженість правильних відповідей з базовим підручником (якщо він є)
10. Не рекомендується використовувати як правильну відповідь «все з вищевказаного», «нічого з вищевказаного», «жоден варіант відповіді неправильний», «немає правильної відповіді», усі відповіді правильні, «інколи», «ймовірно» тощо.

ПРИКЛАД

Що є соціально-значущою сферою людської діяльності, функцією якої є вироблення й використання теоретично-систематизованих знань про дійсність?

- А. Культура.
- В. Природа.
- С. Свідомість.
- Д. Наука.
- Е. Механізм держави.

ANSWER: D

Чим відрізняється наукове знання від стихійно-емпіричного?

- А. Науковою обґрунтованістю теоретичних положень.
- В. Суб'єктивними спостереженнями.
- С. Способом формування.
- Д. Людським досвідом.
- Е. Назвою.

ANSWER: A

**Вимоги до написання міні-звіту про здійснений етап
магістерського дослідження***

- *обсяг* – 1,5-2 сторінки тексту формату А-4, набраних в редакторі WORD;
- *шрифт* – Times New Roman, кегль 14;
- *міжрядковий інтервал* – 1,5 одинарний;
- *параметри сторінки*:
 - вгорі/внизу – 2 см.,
 - ліворуч – 2,5 см.,
 - праворуч – 1 см.;
 - відступ абзацу – 1,25 см.

**Орієнтовна схема складання міні-звіту про здійснений етап
наукового дослідження**

1. Тема дослідження.
2. План-проспект дослідження (ЗМІСТ).
3. Основні елементи дослідження – мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження.
4. Підтвердження актуальності дослідження (1-2 абзаци).
5. Ступінь вивченості обраної проблеми сучасними і зарубіжними вченими з основної і суміжних галузей наук (2-3 абзаци).
6. Назва методики (технології, системи роботи), що планується до застосування.
7. Труднощі, що виникають під час вирішення дослідницьких завдань (за їх наявністю).

* **Прим.** Більш розлого про організацію і зміст науково-дослідницької діяльності магістрантів подано у навчально-методичному посібнику «Науково-дослідна робота студентів за спеціальністю «Дошкільна освіта» [9, 6-25; 36-52; 62-65].

**Рекомендації до підготовки відеоролику або презентації
в програмі PowerPoint спеціальності 012 Дошкільна освіта у форматі
профорієнтаційної роботи з майбутніми абітурієнтами**

Підготовлений матеріал оформити таким чином:*

1. *Відеоролик* – з текстовим або звуковим супроводом (пріоритет!);
Презентація – з текстовим супроводом, наочністю та дотриманням естетичних й технічних вимог (фон, розмір і обсяг тексту на слайді, доречна наочність тощо).
2. Студенту можна використовувати наочність з власного та групового фото- відео- архіву (фото якісні).
3. Врахувати тривалість перегляду готового матеріалу (час або кількість сюжетів, слайдів тощо – без перевантаження).
4. Використаний студентом на відео- або презентації **текст** (бажано авторський, з творчим підходом) подати у друкованому варіанті у якості супроводу своєї медіа роботи.

* Матеріал підготувати **ЯКІСНО**, щоб він був корисним для використання.

Розподіл балів, які отримують студенти
Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів-практикантів
за 100 шкалою з метою одержання еквівалентних оцінок за національною
шкалою та шкалою ECTS

№ з/п	Вид діяльність студента-практиканта	Термін виконання	К-ть балів
1.	<i>Настановча конференція з практики.</i> Ознайомлення студентів зі змінами у змісті науково-педагогічної практики в умовах дистанційного навчання. Вивчення та аналіз особливостей освітнього процесу в закладі вищої освіти (дистанційно).	Перший тиждень	0-5
2.	<i>Педагогічна діяльність на посаді викладача.</i> Підготовка (розробка) магістрантом 2-х дистанційних тижневих тем курсу для платформи MOODLE (лекційних, семінарських/практичних/ лабораторних), контрольних та самостійних завдань.	Другий тиждень	0-25
3.	Розробка тестів до 2-х дистанційних тижневих тем курсу	Другий – тиждень	0-20
4.	Підготовка міні-звіту про здійснений етап магістерського дослідження	Третій тиждень	0-15
5.	<i>Педагогічна діяльність у якості куратора академічної групи.</i> Підготовка відеоролику або презентації із застосуванням КТ-технологій у форматі профорієнтаційної роботи з майбутніми абітурієнтами.	Четвертий тиждень	0-20
6.	Дотримання організаційних вимог до роботи в дистанційному форматі навчання, трудової дисципліни та активність студента під час підготовки і виконання усіх завдань практики.	Протягом практики	0-5
7.	Змістовність наповнення, культура оформлення і своєчасність подання керівнику практики звітної документації у 2-х форматах (електронному і друкованому) для її оцінювання.	Четвертий тиждень	0-5
8.	Демонстрація і публічний захист результатів проходження науково-педагогічної практики (дистанційно).	Звітна конференція	0-5
Разом:			100

Рекомендована література

Базова:

1. Авдіянц Г.Г. Лекція у вищій школі : теорія та практика : навч. посіб. для ад'юнктів, магістрантів, аспірантів, викладачів вищої школи / Г.Г. Авдіянц ; за заг. ред. В.В. Пашутіна. – 2-е вид., переробл. та доп. – Донецьк, 2010. – 80 с.
2. Авдіянц Г.Г. Сучасний семінар у вищій школі : навч. посіб. для ад'юнктів, магістрантів, аспірантів, викладачів вищої школи / Г.Г. Авдіянц ; за заг. ред. В.В. Пашутіна. – 2-е вид., переробл. та доп. – Донецьк, 2010. – 92 с.
3. Барановська Л.В. Педагогіка та психологія вищої школи : навчальний посібник. – К. : НАУ, 2014. – 254 с. (Лист МОН України №1 11-8048 від 28.05.2012).
4. Бондар В. Дидактика / Володимир Бондар. – Навч. вид. – К. : «Либідь», 2005. – 264 с.
5. Бондар В.І. Управління підготовкою успішного вчителя : теорія і практика: монографія / В.І. Бондар, І.М. Шапошнікова ; за ред. В.І. Бондаря. – Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 332 с.
6. Внесення статей до репозитарію: інструкція користувача : інструкція / НПУ імені М.П. Драгоманова Наукова бібліотека ; [укл. Л.М. Данилюк ; за редакцією : Л.В. Підкамінна]. – К., 2014. – 18 с.
7. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям / С.У. Гончаренко. – Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. – 278 с.
8. Методологія наукової діяльності : Навч. посібник : Вид. 2-ге, допов./ Д. В. Чернілевський, О. Є. Антонова, Л. В. Барановська та ін. ; за ред. проф. Д.В. Чернілевського. – Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. – 484 с.
9. Науково-дослідна робота студентів за спеціальністю «Дошкільна освіта» : навч. мет. посібник для студентів ЗВО / за заг. ред. І.І. Загарницької. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – 96 с.
10. Професійна педагогічна освіта : акмесинергетичний підхід : монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 389 с.
11. Професійна педагогічна освіта : компетентнісний підхід : монографія / за ред. О.А. Дубасенюк.– Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 412 с.
12. Сурмін Ю.П. Майстерня вченого : Підручник для науковця / Ю.П. Сурмін. – К., 2006. – 302 с.
13. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень : Конспект лекцій : посібник / А.С. Філіпенко. – К. : Академвидав, 2004. – 208 с.

14. Хміль Н.А. Українські Інтернет-ресурси : освіта та педагогічна наука / Н.А. Хміль. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2008. – 42 с.
15. Цветкова Г.Г. Професійне самовдосконалення викладачів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів : експериментальне дослідження мотивів і цінностей / Г. Цветкова, Е. Панасенко // Рід. шк. – 2014. – №3. – С. 29-34.
16. Цветкова Г. Інноваційність як принцип нового педагогічного мислення та шлях професійної самореалізації викладачів гуманітарних дисциплін / Ганна Цветкова // Вища освіта України : теоретичний та науково-методичний часопис / за заг. ред. В.П. Андрущенко. – 2016 . – №1 (60). – С. 42-49.
17. Цветкова Г. Креативність як здатність викладачів вищої школи до створення нової педагогічної реальності / Ганна Цветкова // Педагогічна освіта, 2016. – №25. – С. 107-113.
18. Цветкова Г. Професійне самовдосконалення викладачів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів: експериментальне дослідження мотивів і цінностей / Е. Панасенко, Г. Цветкова // Рід. шк. – 2014. – №3. – С. 29-34.
19. Шулигіна Р. А. Професійно-педагогічна діяльність як чинник формування педагогічної культури майбутнього вчителя / Р. А. Шулигіна // Моніторинг якості освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 12-13 листопада 2009 р. [Редкол. : В.О. Огнев'юк, Л.Л. Хоружа та ін.]. – К. : КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2009. – С. 192-195.
20. Шулигіна Р.А. Формування потреби майбутнього педагога у творчій самореалізації в умовах університетської освіти / Р.А. Шулигіна // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 38. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: Зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. – С. 104-109.

Допоміжна:

1. Глинский Б.А. Методология науки: когнитивный анализ: Учеб. пособие/ Б.А. Глинский, О.Е. Баксанский // РАН. Кафедра философии. – М. : Альтекс, 2001. – 188 с.
2. Довбня С.О. Підготовка майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку (на матеріалі спецкурсу «Теорія і методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку») // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / гол. ред. А.А. Сбруєва : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. – №5 (49). – С. 211-219.

3. Довбня С.О. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до впровадження сучасних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку (на матеріалі навчальної дисципліни «Сучасні технології дошкільної освіти») / С.О. Довбня // «Innovative educational technologies: European Union experience and its implementation to the training of educators» : the abstracts of scientifically-methodological works by the results of international scientific and pedagogical internship, which was organized by Danubius University for scientists of Ukrainian universities on December 26-28, 2016 in Sladkovicovo, Slovak Republic – P. 38-43.
4. Довбня С.О. Підготовка майбутніх вихователів до формування мовленнєвої компетенції дошкільників: психолого-педагогічна проблема / С.О. Довбня, М. Ю. Мажинська // Науковий простір студента: пошуки і знахідки: Матеріали V Всеукраїнської науково практичної студентської конференції (29 березня 1017 р.) / Упоряд. Коханко О.Г. // За заг. ред. акад. Бондаря В.І. та проф. Матвієнко О.В. – Івана-Франківськ, НАІР. 2017.- 276 с.
5. Довбня С.О. Інформаційно-комунікативні технології в системі професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / С.О. Довбня, В. Ю. Мажинська // Сучасні наукові дослідження у психології та педагогіці – прогрес майбутнього: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2017 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2017. – С. 83-86.
6. Іванов В. Контент-аналіз як формалізований метод дослідження документів / В. Іванов// Філософська і соціологічна думка. – 1994. – № 3-4. – С. 211-224.
7. Кушнер Ю.З. Методология и методы педагогических исследований : Учебно-методическое пособие / Ю.З. Кушнер. – Могилёв : МГУ им. А.А. Кулешова, 2001. – 112 с.
8. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навч. Посібник / В.М. Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
9. Семенов О.М. Університетська лекція крізь призму традицій і сьогодення // Укр. мова і л-ра в шк. / О.М. Семенов. – 2011. – №7. – С. 47-50.
10. Семенов О. Академічна лекція як професійний комунікативний феномен / О. Семенов // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Вип.1. – К., Полтава : ПНПУ ім. В.Г. Короленка, 2011. – С. 113-121.
11. Семенов О.М. Педагогічна майстерність академіка Івана Зязюна: лінгвоаксіологічний аспект / О. Семенов // Педагогічна майстерність

- академіка Івана Зязюна : зб. наук. пр. / редкол. : Н.Г. Ничкало (голова) та ін. ; упоряд. : Н.Г. Ничкало, О.М. Боровік, ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – К. : Богданова А. М., 2013. – 456 с.
12. Ушаков Е. В. Введение в философию и методологию науки : Учебник / Е.В. Ушаков. – М. : Издательство «Экзамен», 2005. – 528 с.
 13. Цветкова Г. Аксіологічні засади підготовки вихователя дітей дошкільного віку до виховної діяльності / Ганна Цветкова // Людинознавчі студії, 2016. – №2/34. – С. 244-252.
 14. Шулигіна Р.А. Практика, як засіб формування готовності майбутніх дошкільних педагогів до здійснення професійної діяльності / Р.А. Шулигіна // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 34. Серія : Філософія, педагогіка, психологія: Зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. – С. 123-129.
 15. Шулигіна Р.А. Педагогічна етика як моральний вимір професійної діяльності майбутнього вчителя / Р.А. Шулигіна // Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. – Вип. 20 (1-2016). – Ч. 1. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 233-237.

Інформаційні ресурси

1. lodo.ru/ Освітній сайт „Філософія та методологія науки”
2. methodolog.ru/ Сайт „Методологія”. Питання методології різних видів діяльності: наукової, практичної, художньої, ігрової, навчальної та ін.
3. openedu.ministry.ru/method_phys/lections.htm. Лекції з методології наукового дослідження.
4. nrc.edu.ru/est/r1/index.html. Нарис з методології науки.
5. bim-bad.ru. Сайт академіка Б. Бім-Бада.
6. metodologia.fo.ru. Сайт „Методологія педагогічних досліджень”.
7. helpeeducation.ru/publication15.htm. Алгоритм науково-педагогічного дослідження.
8. profile-edu.ru/xarakteristika-metodov-pedagogicheskogo-issledovaniya.html. Методи науково-педагогічного дослідження.